

формуванню й онтологічному впровадженню єдиних міжнародних стандартів до сфери буття соціуму (Загальна декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод тощо), створення відповідних і повноважних правозахисних органів як на міждержавному (Європейський суд з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини тощо), так і національному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антологія мировой філософії : метод. сб. філос. текстів / [сост.: М. А. Парнюк, В. Й. Даниленко]. – Київ : УМК ВО, 1991.
2. Wild J. Plato's Modern Enemies and the Theory of Natural Law / John Wild. – Chicago : University of Chicago Press, 1953. – P. 136.

Яровий Дмитро Олександрович,
аспірант Інституту соціальної
та політичної психології НАПН України

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ЗАГОСТРЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Протягом десятиліть після здобуття Україною незалежності громадянське протистояння в державі знаходилося в латентній фазі й характеризувалося лише нетривалими політичними кризами без залучення широких соціальних верств. Останніми роками воно набуло відкритої форми. Події Євромайдану, анексія Криму, воєнний конфлікт на Сході України паралельно із загостренням протиріч між різними групами інтересів усередині держави запустили військові, політичні, економічні та зовнішньополітичні механізми внутрішньої і міждержавної конфронтації, що супроводжується значною ескалацією внутрішньодержавного конфлікту. У ньому, передусім, у його внутрішньополітичному аспекті, надзвичайно важливу роль відіграє громадянське протистояння як комплексний багатофакторний процес внутрішньодержавної конфронтації між групами в суспільстві (до яких входять і представники політичної влади), що характеризується наявністю

в сторін глибоких протиріч стосовно сприйняття та оцінки певних ідеологічних понять.

Оскільки громадянське протистояння чинить негативний вплив на соціально-політичні процеси в українському суспільстві, постає питання про те, як воно втілюється в дискурсі. Водночас використання соціальними медіа політичного дискурсу набуло важливого значення, і дискурс у середовищі соціальних медіа розвивається в умовах інтенсивної конкуренції. Необхідність дослідження механізму відтворення такого дискурсу зумовлена, зокрема, інтенсивним перебігом групової поляризації в соціальних медіа, що позначається на рівні громадянського протистояння в Україні. Крім того, в умовах стрімкого розвитку Інтернету та соціальних медіа, що часто розглядаються як четвертий етап комунікативної революції, використання цих інструментів стало чинником політичного та психологічного впливу на суспільство, що має низку переваг над іншими: зокрема, дає змогу впливати на думку – від окремої особистості до всесвітньої аудиторії.

Мережі дедалі активніше використовують у політичному дискурсі та політичному процесі в перебігу електоральних процесів і формуванні громадської думки. Основою для їх функціонування є «культура участі», що робить користувачів одночасно споживачами і творцями повідомлень. Високий потенціал соціальні мережі мають серед молодіжної аудиторії, яка дедалі активніше долучається до політичного життя, передусім через мережу Інтернет.

У кризових умовах, у яких протягом досить тривалого часу знаходиться країна, дискурс у соціальних медіа породжує значні виклики безпеці та є надзвичайно динамічним. Це втілюється в діяльності віртуальних спільнот і груп інтересів, які мають оперативний вихід на канали комунікацій та активно продукують певний дискурс. Цілями маніпуляцій в Інтернеті є зазвичай або активізація, або ж, навпаки, пригнічення певної суспільної активності.

Сучасний український політичний дискурс репрезентує проблематичні відносини. В умовах стагнації економіки, військових дій у країні, політичної боротьби між різними угрупованнями дискурс становить небезпеку для стабільності країни, а отже, і для її існування загалом. Залучення соціальних

медіа до політичного впливу відбувається як на національному, так і на міжнародному рівнях. Українські та закордонні політичні актори здійснюють безпосередню діяльність у сфері соціальних мереж, через них активно впливають на суспільство. Дискурс у соціальних мережах впливає на політичну ідентичність громадян і конструювання громадянського протистояння, що має важливе значення для балансу сил у суспільстві та визначення шляху його розвитку.

Нині, коли держава втрачає монополію на інформацію і цей ресурс більше не належить виключно привілейованим сферам суспільства, натомість широка публіка має змогу ним користуватися, політичний дискурс діє в умовах відносної свободи думок. Ця свобода сприймається деякими елітами як виклик або загроза їхній владі.

Дискурс в Інтернеті загалом і соціальних медіа зокрема втілюється в процесі діяльності віртуальних спільнот. В інформаційну добу вони володіють принципово ширшими можливостями та засобами впливу, ніж традиційні спільноти індустріального суспільства. Зазвичай віртуальні спільноти розподіляють на індиферентні, що налаштовані за принципом неучасті в політичному дискурсі суспільства; ізоляціоністські, що намагаються цілком відокремитися від суспільних контактів; конструктивні, що мають на меті модернізацію та вдосконалення суспільства; деструктивні, що намагаються боротися із суспільством шляхом вороже налаштованих маніпуляцій. Саме деструктивні спільноти чинять найбільш небезпечний інформаційно-психологічний вплив, на усунення якого має бути спрямоване дослідження дискурсу.

Водночас усі наявні політичні групи інтересів з різним ступенем успішності використовують маніпулятивні технології для формування необхідної їм думки. Вони схильні до маніпулювання емоціями, перекручування фактів, використання частково правдивої інформації, символів та архетипів тощо. Аналіз дискурсів, їх перетинів у соціальних медіа та ідей, які вони транслюють, допоможе ідентифікувати конфліктогенні точки цих дискурсів і захистити суспільство від їх небезпечного впливу.